

scaterm Butlletí

de la Societat Catalana de Terminologia

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Juliol-agost de 2013 | Núm. 37 | ISSN: 2013-4673 | Crèdits

scaterm.iec.cat

En aquest número...

Les nostres notícies
 El terme és notícia... a l'OBNEO
 El terme és notícia... a la XV
 Novetats
 Agenda
 Perfils terminològics

Recordeu que...

...us podeu **subscriure** al butlletí si no el rebeu encara.

...podeu adquirir i consultar la revista *Terminàlia* i les obres de la col·lecció «*Memòries de la Societat Catalana de Terminologia*» al Portal de Publicacions de l'IEC.

...ens podeu fer arribar els vostres suggeriments, notícies o novetats per al proper butlletí. Només heu d'escriure a scaterm@iec.cat.

Les nostres notícies

Terminàlia, núm. 7

Ja està disponible **en línia** el número 7 de la revista *Terminàlia*.

Aquest número està dedicat a la terminologia en el món de la medicina i conté una entrevista a Anna Veiga Lluch, directora del Banc de Línies Cel·lulars del Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona; la secció «Semblança» està dedicada a Oriol Casassas; i el dossier «Terminologia i medicina» conté un article sobre el *Diccionari enciclopèdic de medicina*, a càrrec de Joaquim Ramis, Màrius Foz i M. Antònia Julià; un article sobre la classificació de les malalties, a càrrec d'Anna Bosch, Montserrat Bustins i Artur Conesa, i un article de Fernando A. Navarro sobre les relacions entre terminologia i medicina.

A més, en la secció «Ressenyes» es parla del *Diccionario de términos médicos* de la Real Academia Nacional de Medicina i del *Vocabulario médico* de Roberto Olaeta i Margarita Cundín, a més del *Diccionari de pesca* del Govern i la Universitat de les Illes Balears. En l'«Espai de trobada» hi ha articles sobre la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya i sobre el Museu d'Història de la Medicina de Catalunya.

En aquest número també trobareu tres articles, avaluats externament, que tracten de la terminologia musical (Albert Romaní), de l'ús de la terminologia en les bases de dades de col·leccions de museus (Anna Joan) i dels usos especialitzats de les unitats lèxiques verbals (Araceli Alonso i Irene Renau).

Ben aviat, els socis i subscriptors de la revista en rebreu un exemplar en paper.

El terme és notícia... a l'OBNEO

El poc èxit normatiu d'*exitós*

© Anirudh Koul | Flickr

Segons el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC2), *èxit* té tres significats: la manera bona o dolenta d'acabar una actuació (l'*èxit* dels exàmens), el bon resultat de la fi d'un negoci (la promoció no ha tingut *èxit*) i el gran ressò popular i el bon rendiment comercial d'una producció artística (els grans *èxits* de la comèdia musical). Tanmateix, veiem que quan ens cal adjectivar el resultat amb *èxit*, transgredim la normativa si parlem d'un examen *exitós*, d'una promoció *exitosa* o d'una comèdia musical *exitosa*. L'absència normativa de l'adjectiu *exitós -osa* ens obliga a recórrer al sintagma *amb èxit* o *que té èxit* o al participi *reeixit -ida*.

L'adjectiu *exitós -osa* es forma per la sufixació del substantiu masculí *èxit*, un procés de formació corrent i estès en català: de *afecte*, *afectuos -osa*, de *angúnia*, *anguniós -osa*, de *sospita*, *sospitós -osa* o de *tempesta*, *tempestuós -osa*. Si ens fixem en substantius acabats amb la terminació *-it*, veiem que els adjectius que se'n deriven segueixen la mateixa analogia: de *estrèpit*, *estrepitós -osa*, de *profit*, *profitós -osa* i de *neguit*, *neguitós -osa*. Malgrat l'absència de *exitós -osa* tant al diccionari normatiu, com al *Gran diccionari de la llengua catalana* d'Enciclopèdia Catalana, l'adjectiu apareix recollit com a neologisme gairebé any rere any, des del 1992 fins al 2013, a l'Observatori de Neologia. La presència de l'adjectiu en premsa escrita va des del *Diari de Badalona*, el *Diari de Girona*, *TV3*, *Catalunya Ràdio*, *Barcelona Televisió*, *El Periódico*, *l'Avui*, *l'Ara*, etc. Aquest fet ens indica que és una paraula amb una trajectòria estable en l'ús i que es manté viva en la llengua escrita. Vegem-ne uns quants exemples:

«Que hagi triat una comèdia per debutar com a director no respon a cap actitud oportunista, ara que la comèdia catalana viu uns moments especialment **exitosos**.» [Diari de Barcelona, 21/03/1992]

«Una gran actriu de teatre, consumida per l'alcohol i els fàrmacs, recorda després de l'última nit de funció la seva ambiciosa, **exitosa** i turmentada vida. [El Punt, 01/03/1997]

Els Pets, Gossos i Obrint Pas triomfen en una **exitosa** catorzena edició dels premis Enderrock.» [AV, 21/02/2008]

«Després de participar en l'últim entrenament de l'any més **exitós** de la història del Barça, el defensa francès Eric Abidal ha apuntat al treball i al compromís com a grans promeses de la plantilla blaugrana per al 2010.» [PC, 02/01/2010]

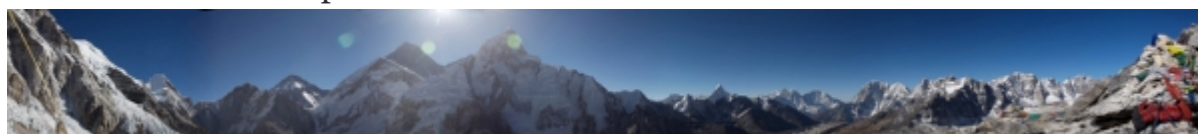
«El novel·lista ha recordat moments del setge com l'assalt general, gairebé **exitós**, del 14 d'agost de 1714, en què companyies de la milícia ciutadana com les dels notaris i els estudiants de lleis van rebutjar els regiments d'elit de granaders francesos que ja havien obert bretxa a la muralla.» [PC, 23/04/2013]

Tenint en compte l'ús estable i estès de l'adjectiu *exitós -osa* i la formació correcta i anàloga que segueixen altres adjectius en català, fóra bo que la lexicografia catalana donés entrada a aquest adjectiu, tal com recull, per exemple, el *Diccionario de la lengua española*. D'aquesta manera, podríem optar per la forma sintètica de l'adjectiu i no caldria recórrer a opcions lingüístiques normatives però encarcerades com ara un *musical reeixit* o sintagmes preposicionals ben correctes com ara *transacció amb èxit* o subordinacions com ara *el programa que té èxit* plenament substituïbles per l'adjectiu sol.

Marc Font
Observatori de Neologia

El terme és notícia... a la Xarxa Vives

El soroche: un terme per al mal d'altura

© féileacán | Flickr

El terme *soroche* és un mot d'origen quítxua que sovint es fa servir per designar el mal d'altura. En els fòrums de viatgers i en els catàlegs turístics s'usa amb una certa lleugeresa, de manera que convé aclarir una mica el concepte i aprofundir en la denominació.

Al *Diccionari general de l'esport* del TERMCAT trobem que mal d'altura és sinònim complementari de mal de muntanya, i veiem que s'empra per a denominar el conjunt de trastorns fisiològics que apareixen a conseqüència de la disminució de la pressió atmosfèrica a partir dels 3.000 m o 3.500 m d'altura. En l'àmbit de les pneumopaties, el mal d'altura es pot definir com la poliglobúlia duradora causada per una anòxia crònica que s'observa en els individus que viuen permanentment en grans altituds i que respiren un aire rarificat.

Veiem, doncs, que el mal de muntanya no és exclusiu dels alpinistes ni dels turistes que visiten indrets situats a gran altitud sobre el nivell del mar, sinó que apareix en comunitats humanes que s'han establert en aquests indrets, com és el cas de la regió de la puna, a l'altiplà andí de l'Amèrica del Sud, entre Bolívia, el Perú, l'Argentina i Xile. En aquestes contrades, els locals se solen referir a aquesta afecció amb el mot *orocho*.

Tot i que els símptomes són els mateixos que pateixen els esportistes d'alta muntanya (mal de cap, insomni, pèrdua de gana, nàusees, tos seca, ofec i vertígens), el fet d'estar permanentment a tanta altura fa que aquests símptomes vagin perdurant i, a la llarga, siguin crònics. Per tant, el *orocho* es caracteritza per la pèrdua de la capacitat d'adaptació a les grans altures en persones que prèviament la tenien, és a dir, és una malaltia crònica. És per aquesta raó, doncs, que és més adequat reservar el mot *orocho* com a equivalent del mal de muntanya crònic.

El *Vocabulari panllatí de les pneumopaties professional*, elaborat sota els auspicis de Realiter, recull el manlleu *orocho* com a sinònim complementari de la forma catalana *mal de muntanya crònic*, al costat d'altres denominacions com *malaltia de Monge* i *malaltia dels Andes*.

Francesc Galera
Servei de Llengües
Universitat Autònoma de Barcelona

Novetats

Butlletí d'informació del TERMCAT, núm. 21

Butlletí d'informació del TERMCAT, núm. 22

Butlletí d'informació del TERMCAT, núm. 23

Revista de Llengua i Dret, núm. 59 (juny de 2013) (revista de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya)

Darrers termes normalitzats

Agenda

IV Col·loqui Fabra (Tarragona, novembre de 2013)

XI Jornada Científica de Realiter: «La terminologia panllatina en les polítiques lingüístiques» (París, 16 d'octubre de 2013)

Perfils terminològics

Un nom per a cada cosa

«I dins meu una veu em diu:
vine amb mi a contemplar
com són les paraules per dintre,
a sentir el pols de les coses.»

Montserrat Abelló
«I dins meu una veu em diu», *Foc a les mans* (1990)

Quan érem adolescents, a les classes de català gairebé clandestines que fèiem a la biblioteca de Sant Martí de Provençals, a Barcelona, vam aprendre a escriure la nostra llengua, llargament silenciada. Allà, a més de fer-nos redescobrir la nostra pròpia cultura, ens van ensenyar que en català també hi havia un nom per a cada cosa i que cada cosa tenia el seu nom. Aquelles primeres classes em van despertar la vocació per la literatura i la llengua i em van portar a fer filologia catalana a la Universitat Autònoma, en una època difícil però molt enriquidora. Més endavant, una de les primeres feines de lingüista que vaig emprendre, encara estudiant, va ser un vocabulari per a Òmnium Cultural, a partir de les fitxes d'un seminari de professors de català que recollien termes de l'àmbit dels comerços.

Al cap d'un quant temps, vaig entrar al Parlament de Catalunya per fer-hi de lingüista i assessorar en l'elaboració de lleis i altres textos que aprovaven els polítics. Aquí sí que va començar la realitat pràctica del nostre ofici, quan, entre altres feines, rescatàvem els noms de les coses i posàvem nom a nous conceptes: *forest*, *descobert de comptes*, *pluriennal*, *via de constrenyiment*, *homoparentalitat*, *ciberassetjament*. Maldàvem per trobar un

llenguatge legislatiu propi, normalitzant i modernitzant el llenguatge juridicoadministratiu català, i lluitant contra la força d'altres llengües d'estat —l'espanyol, sobretot, però també l'anglès—, que imposaven sovint els seus termes. Per aquest camí que fressàvem els lingüistes del Parlament ens acompanyaven altres lingüistes de l'Administració de la Generalitat, el mateix Institut d'Estudis Catalans i després els terminòlegs —ara sí— del Termtat, que en aquella època tot just començaven.

Des del principi de la represa del Parlament de Catalunya la pràctica terminològica ha presidit l'assessorament lingüístic parlamentari, que va començar justament quan s'elaboraven i s'aproven les primeres lleis que havien de bastir les estructures de govern a Catalunya. Perquè, de fet, les lleis, d'àmplia difusió i repercussió, són textos d'especialitat que, seguint els principis de concisió, precisió, claredat, formalitat i vigència, poden consolidar termes en un ventall molt ampli d'àmbits professionals i sectors socials. Podríem dir, doncs, que des del començament no hi ha dia que els lingüistes del Parlament no hàgim de rescatar o cercar termes o adaptar-ne de manlevats a l'hora de revisar i traduir els textos parlamentaris. Una tasca en què contemplem les paraules per dintre i sentim el pols de les coses.

Margarida Sanjaume
Sòcia de la SCATERM
Directora dels Serveis d'Assessorament Lingüístic del Parlament de Catalunya

SOCIETAT CATALANA DE TERMINOLOGIA
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

scat
term

D'acord amb el que estableix la Llei orgànica 15/1999, podeu exercir el dret d'accés, de rectificació, d'oposició i de cancel·lació de les vostres dades per correu electrònic a scaterm@iec.cat.